

Summary

In connection with the planned re-adaptation of the former orangery in Jaroměřice nad Rokytnou (Třebíč District), a preliminary excavation was conducted. Three 1×1 m test pits were dug, which confirmed the preservation of former channels along the walls of the orangery, and in one case (Trench 2), possibly also a heating device. Excavation will continue in 2025.

Stanislav Vohryzek

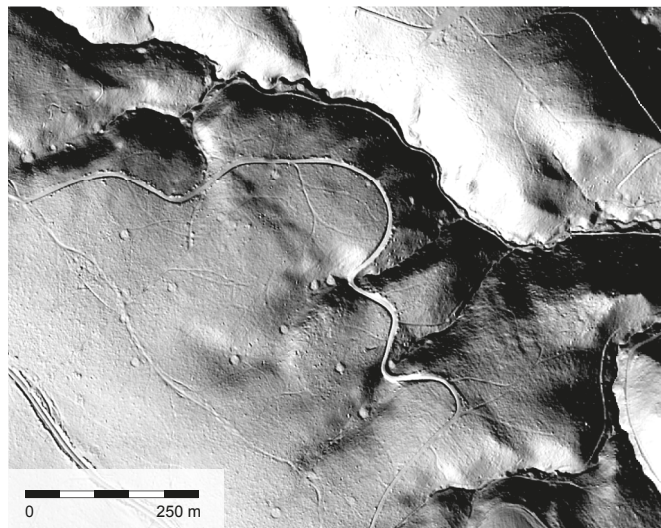
Jedovnice (okr. Blansko)

Rakovecký les, Lipový žlíbek, „Jedlová“, „U Obrázku“, parc. č. 2573/1, 2675/1.

Novověk – industriální období. Milířiště. Vizualní/geodetický průzkum.

Lokalizace: WGS-84: 49.3115328N, 16.7898075E

V první polovině roku 2024 provedl autor terénní průzkum relikvů milířišť v lese Rakovec na katastru Jedovnic (Pavloň 2024). Relikty byly nejdříve vytipovány na digitálním modelu reliéfu (obr. 24) a poté byla přímo v terénu ověřována přítomnost mouru s uhlíky, buď vizuálně, nebo v případě nejistoty za pomoci pedologického vrtáku. Tímto způsobem byla ve zkoumané oblasti potvrzena existence 68 milířišť, jejichž počet ale pravděpodobně není definitivní. Další milířiště mohla zanechat méně výrazné terénní stopy nebo se mohou nacházet mimo dostupný výřez modelu reliéfu s vysokým rozlišením. Zjištěná milířiště se vyznačují úpravou terénu do podoby kruhové plošiny o průměru mezi 8 a 17 m a pozůstatky dřevěného uhlí. Vznik a užívání milířišť lze s vysokou pravděpodobností dát do souvislosti s výrobou železa v Hugově huti u Jedovnic, která byla aktivní od poloviny 18. století do konce 19. století (Sklenář a kol. 2022).

Obr. 24. Jedovnice. Detail digitálního modelu reliéfu s patrnými kruhovými relikty milířišť. Podkladová data J. Martínek a portál zivemapy.cz.

Fig. 24. Jedovnice. Detail of a digital surface model showing traces of charcoal hearths. Data source: J. Martínek and the zivemapy.cz portal.

Literatura

Sklenář, K. a kol. 2022: *Kritický katalog k výstavě Život v lesích* [online]. Brno: Mendelova univerzita v Brně. [cit. 2024-08-14]. Dostupné z: <https://mahole.ldf.mendelu.cz/assets/files/output/10/mahole-katalog-270x220-ELEKTRONICKY01.pdf>.

Pavloň, T. 2024: *Jedovnice 2024. Rakovec, povrchový průzkum milířišť*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX202400206. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i. DOI: 10.60585//M-TX-202400206. Dostupné také z: Digitální archiv Archeologické mapy České republiky, <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202400206>.

Summary

A surface survey in the Rakovecký les (Rakovec Forest) (Jedovnice cadastral area, Blansko District) identified the remains of 68 charcoal hearths dating to the 18th and 19th centuries (Fig. 24).

Tomáš Pavloň

Klobouky u Brna (okr. Břeclav)

„Přestavky“, parc. č. 3047/391.

Industriální období 1. Důl. Náhodný zásah/nález. Záchranný výzkum.

Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 48.9700303N, 16.8359269E

Během zaměřování propadu a návazných podzemních archeologických struktur v areálu zaniklé středověké vesnice Přestavky, v místě jižně od kóty 259,9 m n. m., bylo zaměřeno cca 20 m horizontálních chodeb jednotného morfologického charakteru. Svými parametry odpovídají běžným důlním dobývacím štolám středověkého až raně novověkého období, raženým nejspíše metodou bez použití pomocné dřevěné výztuže. Geologické prostředí tvořené horninami flyše umožňovalo dobývku šterku, stavebního kamene a písku. Bližší historické souvislosti vážící se k dílu chybí, je vysoce pravděpodobné, že jde o neevdovanou raně novověkou aktivitu. Konfrontace místa zkoumaného propadu s historickou geografí umožňuje dataci důlního díla na základě zvláštní parcelace v těchto místech nejpozději do 1. poloviny 19. století. Dřívější předpoklad, že jde o středověké lochy, je neopodstatněný (Kordiovský 1997).

Literatura

Kordiovský, E. 1997: Nálezy lochů na Kloboucku v záznamech K. J. Bukovanského. In: R. Nekuda, J. Unger (eds.): *Z pravěku do středověku. Sborník k 70. narozeninám Vladimíra Nekudy*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, Moravské zemské muzeum, 272–275.

Summary

The investigation of a sinkhole in the ‘Přestavky’ field (Klobouky u Brna cadastral area, Břeclav District) revealed a previously unknown historic quarry for building stone and gravel, with corridors extending for some 20 m.

Petr Kos, Jiří Kala

Kobylí (k. ú. Kobylí na Moravě, okr. Břeclav)

Ul. Osvobození.

Vrcholný středověk – novověk. Sídliště. Plošný odkryv. Záchranný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -580919.28, -1191886.76

Během záchranného archeologického výzkumu, který byl prováděn v roce 2024 v souvislosti se stavbou „Stavební úpravy komunikace ul. Osvobození – Kobylí“, byla zjištěna pozitivní

archeologická situace (Lečbych 2024). Zkoumaný prostor se nachází v severní polovině intravilánu na ulici Osvobození, na které proběhly stavební úpravy v délce cca 300 m. Tento prostor je lemován dvěma vodními toky, levobřežními přítoky řeky Trkmanky – na jihu protéká Panský potok, na severu potok Suchořádká zmla.

V prostoru komunikace byly prozkoumány dvě novověké sídlištní jámy. I přes absenci jakýchkoli movitých nálezů můžeme výraznou jámu kruhového půdorysu považovat za fragment novověké jámy či odpadní jámy. U menší nepravidelné jámy, která však byla porušená dřívějším výkopem kanalizace, je její interpretace nejistá.

Literatura

Lečbych, M. 2024: *Stavební úpravy komunikace ul. Osvobození*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. M-TX-202400517. Uloženo: Archiv ÚAPP Brno. DOI: 10.60585/M-TX-202400517. Dostupné také z: <https://doi.org/10.60585/M-TX-202400517>.

Summary

In 2024, during the reconstruction of Osvobození Street in Kobylí (Břeclav District), two early modern settlement features were examined.

Marek Lečbych

Kojetín (okr. Přerov)

„Babiny“, parc. č. 2062/43.

Novověk 1. Cesta. Průzkum detektorem kovu. Uložení nálezu: Muzeum Komenského v Přerově, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.3372800N, 17.2709881E

V roce 2019 našel archeolog Muzea Komenského v Přerově, p. o., během preventivní detektorové prospekce při jihozápadním okraji katastrálního území města Kojetín ztrátovou stříbrnou minci raně novověkého stáří. Místo nálezu se nachází v prostoru známé polykulturní lokality v poloze „Babiny“, na parcele č. 2062/43. Jde o mírný svah klesající od vrcholu táhlé terénní vlny směrem jižním k levému břehu říčky Haná a jejímu levostrannému přítoku Měrovickému potoku. Nadmořská výška polohy je 198 m.

V případě mince se jedná o jednostranný fenik bez letopočtu Arnošta Bavorského (1500–1560), který byl od roku 1517 koadjutorem pasovského biskupa a po jeho smrti téhož roku administrátorem diecéze. Fenik byl ražen v letech 1518–1540 v Pasově. Na lici mince je patrné erbovní znamení pasovského biskupství – vlk kráčející vlevo, umístěný ve štítě, nad nímž je písmeno E, znamení je ohraničeno kosočtvercem, rub mince je hladký (Saurma-Jeltsch 1892, č. 1018, T. XV: 448; Kellner 1997,

128, č. 81). Drobná jednostranná ražba nepravidelného oválného střížku má rozměry 14 × 11,5 mm a hmotnost 0,34 g (obr. 25).

Ztrátová mince může souviset s provozem na zaniklé cestě (parc. č. 2062/24), jejíž trasa probíhala tratí „Babiny“ a v obloku se stáčela směrem severovýchodním ke Kojetínu, jak je patrné na mapě I. vojenského mapování z 2. poloviny 18. století.

Literatura

Saurma-Jeltsch, H. von 1892: *Die Saurmische Münzsammlung deutscher, schweizerischer und polnischer Gepräge*. Berlin: Ausgabe Weyl.

Kellner, H.-J. 1997: *Die Münzgeschichte des Hochstifts Passau. Ein Katalog der Münzen und Medaillen*. Süddeutsche Münzkataloge, Band 6. Stuttgart: Verlag der Münzen- und Medaillenhandlung.

Summary

In 2019, a small silver coin – a Pfennig of Ernest of Bavaria (1500–1560), administrator of Passau – was found during a metal detector survey in the ‘Babiny’ field (Kojetín cadastral area, Přerov District). The find can be dated to the first half of the 16th century (Fig. 25).

Zdeněk Schenk

Komňa (okr. Uherské Hradiště)

Hrádek; zřícenina hradu Zuvačov/Komňa, parc. č. 2861/2.

Vrcholný středověk – novověk. Hrad. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Slováké muzeum v Uherském Hradišti, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 48.9879150N, 17.7891186E

V roce 2020 byl paní J. Poláškovou předán k dokumentaci kostěný předmět středověkého stáří, který byl nalezen při povrchovém sběru v areálu zříceniny hradu Zuvačov (v některých pramenech jako hrad Komňa) při jihozápadním okraji katastrálního území obce Komňa.

Místo nálezu se nachází ve svažitém terénu hradního jádra situovaného na vyvýšeném konci krátké ostrožny Hrádek, jednoho z bělokarpatkých hřebenu na levobřežní straně říčky Koménka, která je levostranným přítokem Olšavy. Nadmořská výška nálezové polohy činí 455–501 m.

V případě tohoto kostěného předmětu se jedná o astragal, který byl zhotoven z proximálního prstního článku (*phalanx proximalis*) dospělého jedince tura domácího. Na dorzální straně je článek opatřen dvěma okrouhlými otvory, jedním na straně laterální (obr. 26). Celková délka činí 58 mm, maximální šířka 29 mm, hmotnost 33 g. Popisovaný exemplář z areálu hradu Zuvačov lze zařadit mezi astragaly, jejichž otvory byly záměrně vyplněné olovem.

Původní funkce astragalů – hracích kůstek – bývá spojována s divinačními praktikami. Ve středověku tyto drobné předměty patrně sloužily jako dětské hračky. K tomuto účelu byly kůstky různě upravovány vyleštěním, vyznačením hodnoty v podobě bodů, vyvrtáním otvorů, v některých případech jejich vytlitím olovem. Soubor kostěných předmětů, jehož část byla interpretována jako astragaly, pochází například z výzkumu na náměstí Republiky v Praze, kde byly tyto artefakty datovány do 2. poloviny 13. století (Čechura, Vyšehrad 2008, 728, 736–738, obr. 13, tab. 1).

Nestratifikovaný exemplář astragalu z hradu Zuvačova, jehož otvory jsou vyplněné olovem, lze rámcově datovat do doby existence tohoto šlechtického sídla, tedy od 2. poloviny 13. století do doby předpokládaného zániku v 1. polovině 15. století (Kohoutek 1989, 74; 1995, 43; Janiš et al. 2018, 286–290).

Obr. 25. Kojetín. Stříbrný fenik pasovského administrátora Arnošta Bavorského (1500–1560). Foto Z. Schenk.

Fig. 25. Kojetín. Silver Pfennig of the Passau administrator Ernest of Bavaria (1500–1560). Photo by Z. Schenk.

